

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 71/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ikäihmisten ja sairaiden vajaaravitsemuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Antti Kaikkosen /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 71/2025 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä vajaaravitsemuksen ehkäisemiseksi ja varhaisen seulonnan tehostamiseksi terveydenhuollossa, ja

aikooko hallitus laajentaa kliinisten ravintovalmisteiden Kela-korvattavuuden kattamaan muistisairaat ja muut vajaaravitsemuksen riskiryhmät?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Iäkkäiden henkilöiden hyvän ravitsemuksen merkitys hyvinvoinnille ja toimintakyvylle on tiedostettu. Hallituksen ohjelmaan sisältyvä Terveystietä – kansallinen hyvinvointi- ja terveysohjelma tukee myös ikääntyvien hyvää, toimintakykyä ylläpitävää ravitsemusta. Ohjelmassa käynnistetään alueellisia hyvinvointipolkuja, joilla vahvistetaan ihmisten arkea lähellä olevaa toimintaa ja palveluja, jotka tukevat aktiivisia ja terveellisiä elämäntapoja, mukaan lukien ravitsemus. Ohjelmassa vahvistetaan myös ikääntyvien suun terveyden edistämistä osana hyvinvointialueiden palveluja. Suun terveys edistää ikääntyvien toimintakykyä ylläpitävän ravitsemuksen toteutumista.

Myös hallituksen ohjelmaan sisältyvässä iäkkäiden laatusuosituksen päivityksessä on kiinnitetty huomiota ravitsemuksen merkitykseen ja annettu siihen liittyviä suosituksia sekä nostettu hyviä toimintakäytäntöjä.

Iäkkäiden henkilöiden ravitsemukselliset tarpeet on huomioitu kansallisessa ohjauksessa. Käytössä on iäkkäille henkilöille tarkoitettu ruokasuositus, jolla määritetään, miten tuetaan iäkkäiden ravitsemusta ja järjestetään laadukkaat ruokapalvelut, jotka pohjautuvat iäkkäiden tarpeisiin ja edistävät yhdessä syömistä. Suositus perustuu kansallisiin ravitsemussuosituksiin ja kliinisten näkökulmien osalta tutkimusnäyttöön. Ruokasuositus on tarkoitettu terveyttä ja hyvinvointia edistävän ruoanvalinnan ja ruokailun oppaaksi jo eläkeikää lähestyttäessä, jolloin luodaan perusta terveyden ja toimintakyvyn säilymiselle korkeaan ikään.

Lisäksi on erillinen ravitsemushoitoa ja potilasruokailua koskeva suositus ravitsemushoidon toteuttamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa. Suositus sisältää sekä tietoa ja ohjeita että arviointi- ja seurantatyökaluja ravitsemushoidon kehittämiseen ja toteuttamiseen palvelujärjestelmässä. Suositus perustuu kansainvälisiin suosituksiin, kliinisen ravitsemustieteen ja lääketieteen tutkimustietoon ja hyviin käytäntöihin.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 5 luvun 2 §:n perusteella vakuutetulla on oikeus saada korvausta kliinisen ravintovalmisteen kustannuksista, jos lääkäri on määrännyt valmisteen vaikean sairauden hoitoon ja valmistetta käytetään vaikean sairauden hoidossa korvaamaan tai täydentämään ruokavaliota tai sen osaa. Lisäksi edellytetään, että valmiste on hankittu apteekista tai sairaalasta ja sille on hyväksytty korvattavuus ja vahvistettu kohtuullinen tukkuhinta.

Laissa tarkoitetut sairaudet, joiden hoitoon käytettävät kliiniset ravintovalmisteet ovat korvattavia, on säädetty valtioneuvoston asetuksessa kliinisten ravintovalmisteiden kustannusten korvaamisesta (27/2013). Kansaneläkelaitos maksaa sairausvakuutuskorvausta kliinisistä ravintovalmisteista hakijoille, jotka tarvitsevat sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan lääkkeiden hintalautakunnan korvattaviksi hyväksymiä lääkevalmisteita valtioneuvoston asetuksen mukaisten sairauksien hoitoon. Kliinisten ravintovalmisteiden korvattavuus on sairausvakuutuslain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella rajattu kaikkein vaikeimpiin, lyhyellä aikavälillä potilaan henkeä uhkaaviin ravintopuutoksiin. Muistisairaudet ja muut vajaaravitsemuksen riskiryhmät eivät sisälly asetukseen eivätkä näiden sairauksien hoidossa käytettävät kliiniset ravintovalmisteet siten ole korvattavia. Tällä hetkellä muutoksia korvattavuuteen ei ole suunnitteilla.

Terveyden ja hyvinvointilaitoksen johdolla kehitetyn kansallisen muistipalvelupolkumallin avulla muistihäiriöiden riskiryhmiin kuuluvien ja muistisairautta sairastavien ihmisten palvelut voidaan koostaa sektorirajat ylittäväksi palvelukokonaisuudeksi, johon osallistuvat hyvinvointialue, kunnat ja järjestöt. Muistipalvelupolkumallissa hyödynnetään elintapaohjausta, erityisesti vahvaan tutkimusnäyttöön pohjautuvaa FINGER-toimintamallia, jossa iäkkäitä ihmisiä ohjataan huomioimaan terveellinen ruoka, säännöllinen liikunta, aivojen aktivointi, sosiaalinen aktiivisuus sekä sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijöiden hallinta. Muistipalvelupolkumallin toimeenpanoa alueilla edistetään hallitusohjelman mukaisesti osana iäkkäiden ihmisten toimintakyvyn tukemiseen kohdennettua terveyden edistämisen määrärahalla rahoitettavaa kehittämistyötä.

Helsingissä 4.4.2025

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso